

Joona Alamikkela

KAIKISTA SUURIN NIISTÄ ON RAKKAUS

Miten sateenkaariavioliiton vihkimisestä uutisoidaan?

KAIKISTA SUURIN NIISTÄ ON RAKKAUS

Miten sateenkaariavioliiton vihkimisestä uutisoidaan?

Joonas Alamikkela
Opinnäytetyö
Kevät 2024
Viestinnän tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Viestinnän tutkinto-ohjelma, Medianomi, Journalismin suuntautumisvaihtoehto

Tekijä(t): Joonas Alamikkela

Opinnäytetyön nimi: Kaikista suurin niistä on rakkaus

Työn ohjaaja(t): Satu Koho

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2024

Sivumäärä: 39

Tässä opinnäytetyössä tutkin, miten sateenkaariavioliiton vihkimisestä uutisoidaan. Uskonnolliset instituutiot ovat kiinnostaneet minua jo pitkään, ja yhdenvertaisuus on ollut minulle tärkeä arvo koko elämäni. Halusin opinnäytetyössäni yhdistää kaksi mielenkiinnon kohdettani ja päädyin lopulliseen tutkimusaiheeseen osittain senkin perusteella, ettei aiheesta ole tehty tieteellistä tutkimusta aiemmin. Tavoitteenani oli selvittää, millaista argumentointia tutkimusaineistonani käyttämissäni jutuissa käytetään ja millaiset median moodit korostuvat teksteissä.

Tutkin aihetta tapausesimerkin avulla, jossa Ylivieskan kirkkoherra Eija Nivala vihki oman poikansa sateenkaariavioliittoon kesällä 2023. Tutkimusaineistona käytin kolmea tapausesimerkkiä käsittelevää juttua, jotka on julkaistu Ilta-Sanomissa, Yle.fi-sivustolla ja Kalajokilaaksossa. Valitsin kyseiset aineistot sen perusteella, että saisin analysoitua kaupallista, paikallista sekä valtakunnallista eikä kaupallista mediaa, ja näin ollen tutkimuksessa olisi edustettuna erilaisia toimijoita mediakentältä. Tutkimusmenetelminä työssä käytin argumentoinnin tutkimiseen retorista analyysia ja niin kutsuttua kolmen moodin mallia, jolla selvitin juttujen luonnetta. Tietoperustassa avasin tutkimusaiheen ymmärtämisen kannalta keskeisiä avioliittoon, kirkon toimintaan ja sosiaaliseen mediaan liittyviä käsitteitä sekä taustoitin kirkon ja seksuaalivähemmistöjen välistä historiaa.

Tutkimuksessani selvisi, että aihetta käsittelevissä jutuissa käytetään paikoittain voimakasta argumentointia ja jutuissa korostuvat erilaiset argumentointipohjat. Ilta-Sanomissa ja Ylellä julkaistut jutut eroavat paikallislehti Kalajokilaakson jutusta huomiota herättävämmällä ja voimakkaammalla argumentoinnilla. Ilta-Sanomien jutussa aiheen argumentointiperustana on rakkaus kaiken voittavana voimana ja Ylen jutussa argumentoinnissa vedotaan asian luonnollisuuteen. Kalajokilaakson juttu on eniten uutismainen, mikä näkyy siinä, että voimakasta argumentointia ei ollut havaittavissa. Moodianalyysin avulla sain selville, että attraktiivisuutta, informatiivisuutta ja tarinankerronnallisuutta esiintyy jutuissa hieman erilaisilla painoarvoilla. Kaupallisessa mediassa korostuu attraktiivisuus, kun taas Ylen ja Kalajokilaakson jutut ovat luonteeltaan enemmän informatiivisia. Kaikissa jutuissa kirjoittaja asettautuu asianomaisten puolelle.

Asiasanat: avioliitto, retoriikka, sateenkaarioikeudet, yhdenvertaisuus, uutisointi

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Communication, Option of Journalism

Author: Joonas Alamikkela
Title of thesis: Kaikista suurin niistä on rakkaus
Supervisor: Satu Koho
Term and year when the thesis was submitted: Spring 2024
Number of pages: 39

In this thesis, I explore how the news media reports on the solemnization of same-sex marriages. Institutions with faith-based opposition have long intrigued me, and equality has been a significant value throughout my life. In my thesis, I aimed to merge these two areas of interest and ultimately chose my research topic partly because there had been no prior scientific studies on it. My objective was to examine the types of arguments used in the articles I analyzed and to identify the predominant media moods in the texts.

I conducted my research using a case study approach, focusing on the example of Vicar Eija Nivala from Ylivieska, who officiated her own son's same-sex marriage in the summer of 2023. My research material consisted of three articles discussing this case, published in Ilta-Sanomat, Yle.fi website, and Kalajokilaakso. I selected these sources to ensure the analysis of commercial, local, and national non-commercial media, thus representing various actors in the media landscape. For research methods, I employed rhetorical analysis to study the argumentation and the "three moods" model to assess the nature of the articles. In the theoretical framework, I elucidated key concepts related to marriage, church practices, and social media, as well as provided background on the history between the church and sexual minorities.

My research revealed that the articles on this topic feature strong argumentation at times, with various argumentative bases being highlighted. Articles published in Ilta-Sanomat and Yle.fi website differ from the one in the local newspaper Kalajokilaakso in terms of attention-grabbing and forceful argumentation. In the Ilta-Sanomat article, the argumentation is based on love as an all-conquering force, while in the Yle article the argumentation appeals to the naturalness of the matter. The Kalajokilaakso article is more news-like, as evidenced by the absence of strong argumentation. Through mood analysis, I found that attractiveness, informativeness, and narrative quality are present in the articles with slightly different emphasis. Commercial media emphasizes attractiveness, whereas Yle and Kalajokilaakso articles are more informative in nature. In all articles, the author takes the side of the subjects of the matter.

Keywords: marriage, rhetoric, LGBTQ+ rights, equality, reporting

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	KÄSITTEET.....	7
2.1	Journalistiset käsitteet	7
2.2	Kirkolliset käsitteet.....	8
2.3	Avioliittoon liittyvät käsitteet	9
2.4	Sosiaalisen median käsitteet	11
3	OLLAKO KRISTITTY VAI HOMOSEKSUAALI?	12
4	TUTKIMUSMENETELMÄT	15
4.1	Retorinen analyysi	15
4.2	Kolmen moodin malli	16
5	AINEISTO JA KONTEKSTI.....	19
5.1	Mediakohu, joka levisi kulovalkean tavoin	19
5.2	Tutkimusaineistot.....	20
5.2.1	Ylen juttu	20
5.2.2	Ilta-Sanomien juttu	21
5.2.3	Kalajokilaakson juttu	21
5.3	Konservatiivinen ja kasvava kauppakeskittymä.....	22
6	RAKKAUS ON LUONNOLLISTA – ANALYYSI.....	23
6.1	Luonnollisuuteen vetoava valtionmedia.....	23
6.2	Kantaaottava kaupallinen	25
6.3	Varovainen paikallinen.....	28
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	31
	LÄHTEET	34
	AINEISTO.....	40
	LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössäni tutkin sitä, miten sateenkaariavioliittojen vihkimisistä uutisoidaan. Tarkastelen työssäni tapausta, jossa synnyinkaupunkini Ylivieskan seurakunnan kirkkoherra Eija Nivala vihki oman poikansa avioliittoon miehen kanssa toukokuussa 2023. Tapaus sai laaja-alaisesti mediahuomiota ja sitä käsiteltiinkin runsaasti muun muassa Yleisradion (josta käytän myöhemmin lyhennettä Yle) lisäksi monissa muissa medioissa.

Tutkimusaiheeni valintaan vaikutti oma henkilökohtainen mielenkiintoni sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen oikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen sekä Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon instituutiona. Analyysiani varten keräsin journalistista sisältöä siten, että valitsen uutisjutun Yleltä, Ilta-Sanomista ja Kalajokilaaksosta. Halusin, että tutkimusaineistoni on monipuolinen ja saan tapauksen uutisoinnista kokonaisvaltaisen kuvan.

Haluan saada tutkielmani avulla selville, miten sateenkaariavioliittojen vihkimisistä uutisoidaan erilaisissa medioissa. Millaisia kielellisiä valintoja jutuissa tehdään? Miten tekstissä esitetään asioita? Onko uutisoinnissa havaittavissa eroavaisuuksia pienten ja suurten medioiden välillä? Millaista argumentointia jutuissa käytetään?

Tutkimusmenetelminäni käytän retorista analyysiä ja niin kutsuttua kolmen moodin mallia. Retorisen analyysin avulla tarkastelen uutisteksteissä käytettyjä kielellisiä valintoja ja keinoja, joilla lukijaan pyritään vaikuttamaan. Pyrkimyksenäni on ymmärtää uutistekstien vaikuttavuutta. Kolmen moodin mallia hyödynnän työssäni siten, että tutkin, korostuuko aineistoissani attraktiivisuus, informatiivisuus tai tarinankerronnallisuus. Tutkimusmenetelmän avulla pureudun niiden perusluonteeseen ja tarkoitukseen.

Ennakkokäsitykseni on se, että löydän uutisteksteistä paljon tarkoituksenmukaisesti valittuja kielellisiä tehokeinoja, joilla lukijaa pyritään vakuuttamaan. Luulen myös, että löydän eroavaisuuksia pienten ja suurten medioiden välisessä uutisoinnissa. Uskon, että pienen paikallislehden uutisoinnissa retoriikan sävy on pidättyväisempää kuin suurten, valtakunnallisten medioiden.

2 KÄSITTEET

Tässä pääluvussa avaan opinnäytetyöni aiheen kannalta keskeisiä journalismiin ja Suomen evankelis-luterilaiseen kirkkoon liittyviä käsitteitä.

2.1 Journalistiset käsitteet

Journalismilla tarkoitetaan ajankohtaista, päivittyvää ja faktoihin perustuvaa viestintää, joka on osoitettu suurelle yleisölle (Jaakkola 2013). Journalismin ajankohtainen merkitys on havaittavissa jo journalismi-sanan ranskankielisistä etymologisista ydinsanoista *le jour* (päivä) ja *journal* (päiväkirja), kuten Risto Kunelius esittää teoksessaan *Viestinnän vallassa* (2003, 21). Vaikka journalismi on osa joukkoviestintää, se eroaa muun muassa sosiaalisen median sisällöstä siten, että journalistinen sisältö on toimitettu ammatillisten normien ja käytäntöjen perusteella. Journalismissa työskennellään kaikille julkisten journalismin eettisten säännösten *Journalistin ohjeiden* mukaisesti. Journalismissa sen ammattilaisten eli journalistien työn keskiössä on pyrkimys työn objektiivisuuteen. Tämä tarkoittaa sitä, että journalistista sisältöä varten kuunnellaan eri osapuolia, jotta yhden osapuolen ääni ei tee uutisen sisällöstä puolueellista. Journalistinen sisältö on myös formatisoitua eli se on puettu jonkinlaisen konseptin, esimerkiksi kuvitetun artikkelin muotoon, jotta se olisi yleisöystävällisempää ja helposti lähestyttävämpää. (Jaakkola 2013.)

Journalismilla on monia eri tehtäviä, mutta länsimaisissa demokratioissa sen on usein ajateltu toimivan yhteiskuntajärjestyksen turvaajana. Se toimii keskustelun avaajana ja ylläpitäjänä eri väestöryhmien ja vallanpitäjien välillä sekä tekee byrokratiaa läpinäkyväksi. Maarit Jaakkola on esittänyt kirjassaan *Hyvä journalismi* (2013, 17–18) journalismille viisi perustehtävää, jotka ovat tiedon välitys, maailman tulkitseminen, yleisön palveleminen sekä auttaminen, viihdyttäminen ja ihmisten aktivoiminen.

Uutinen on journalistinen juttutyyppi, joka on keskeisin osa journalistin työtä ja ajattelua. Uutinen kertoo ajankohtaista, relevanttia ja faktaan pohjautuvaa informaatiota sellaisesta tilanteesta, jonka merkitys itsessään on ylittävä uutiskynnyksen. Uutiskynnys on ikään kuin uutisen merkittävyyden skaalan rajamerkki toimittajan työssä, jonka avulla toimitus tekee päätöksen uutisen julkaisemisen

tärkeydestä. Uutisen merkittävyyttä voidaan analysoida sisäisillä ja ulkoisilla uutiskriteereillä, joita ovat muun muassa ajankohtaisuus, voimakkuus, odotettavuus ja yksiselitteisyys. Uutinen tiedottaa tapahtuneesta, eikä siitä syystä sisällä kirjoittajan subjektiivisia näkemyksiä, vaan keskittyy tarkastelemaan aihetta objektiivisuuden kautta. Uutinen on osa jokaisen journalistin työtä, vaikka perinteisiä uutisia ei työssään tekisikään (Jaakkola 2013, 179–181.) Tutkimusaineistoistani Kalajokilaakossa julkaistu juttu muistuttaa juttutyypiltään eniten uutista, mutta perinteisen, lyhyen sähkeuutisen kaltainen se ei kuitenkaan ole.

Feature-jutulla tarkoitetaan perinteisiä artikkeleita vapaamuotoisempia journalistisia tekstejä, jotka ovat uutisteksteinä pitkiä ja perusteellisia. Jutuissa ei oteta suoraan kantaa asiaan, mutta kirjoittajan omat näkemykset ja ajatukset voivat heijastua esimerkiksi kielellisten valintojen kautta. Feature-jutuissa on myös yleistä, että niiden visuaalisuuteen on panostettu normaalia enemmän, ja lukukokemusta on rikastettu muun muassa valokuvien ja videoiden avulla (Uutismedian liitto 2024). Käyttämistäni aineistomateriaaleista Iltä-Sanomien ja Ylen julkaisemat jutut ovat feature-juttuja.

2.2 Kirkolliset käsitteet

Kirkkoherra on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon määritelmän mukaan paikallisseurakunnan johtaja. Kirkkoherran vastuualueisiin kuuluu muun muassa jumalanpalvelusten, pyhien sakramenttien sekä kirkollisten toimitusten hoitaminen. Kirkkoherran työssä on myös hallinnollinen ja strateginen vastuu eli hän johtaa seurakunnan strategista toimintaa sekä on vastuussa hallinto- ja talousasioista. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023a).

Kristinuskon pyhä kirja Raamattu on noin tuhannen vuoden aikana kirjoitettu kirjasarja, joka pitää sisällään 66 kirjaa. Se jakautuu Uuteen testamenttiin ja Vanhaan testamenttiin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023b.) Sana *Raamattu* juontuu kreikankielisestä sanasta *grammata*, joka tarkoittaa kirjoituksia. Raamattu muotoiltiin nykyisen kaltaiseksi 300-luvun lopulla ja se on maailman käännettyin kirja. (Opetushallitus 2024.) Opinnäytetyöni ja erään siinä aineistona käytetyn jutun otsikot lainaavat yhtä kuuluisinta rakkautta käsittelevää Raamatun kohtaa: ”Niin pysyvät nämä kolme: usko, toivo, rakkaus. Mutta suurin niistä on rakkaus” (Raamattu 1992, 1. kirje korinttilaisille: 13).

Käsittämäni tapausesimerkin yksi oleellisimmista taustatiedoista on se, että eri herätysliikkeillä on aktiivista toimintaa ja vankka asema Pohjois-Pohjanmaalla. Tieteen termipankki määrittelee herätysliikkeet sosiaalisiksi liikkeiksi, joiden syntyyn liittyy jännitteisyys suhteessa vallitseviin uskonnollisiin instituutioihin, oppeihin ja arvoihin. (Tieteen termipankki 2022.) Ylivieskan seurakunnan nettisivuilla kerrotaan alueella vaikuttavan edelleen voimakkaasti eri herätysliikkeitä, kuten esimerkiksi herännäisyys, lestadiolainen rauhanyhdistys, Rauhan Sana, Evankeliumiyhdistys, Uusheräys ja Kansanlähetys (Ylivieskan seurakunta 2023).

Kirkolliskokous käyttää ylintä päätäntävaltaa Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa. Kahdesti vuodessa kokoontuvan kirkolliskokouksen pääasiallisena tehtävänä on päättää kirkon oppia ja työtä koskevista keskeisistä linjauksista. Myös kirkon hallinto- ja talousasiat kuuluvat kirkolliskokouksen tehtäväpiiriin. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023c.)

Tässä opinnäytetyössä käsittelen seurakunta-termiä sen kristillisessä merkityksessään. Tieteen termipankki antaa seurakunnalle oikeustieteellisen määritelmän kristittyjen muodostamana yhteisönä, jolla on uskonyhteisönä myös sosiologisen yhteisön ilmenemismuoto. (Tieteen termipankki 2024.) Kristillisessä merkityksessä oikeustieteellisen määritelmän lisäksi seurakunta-termillä on myös eksistentiaalisempi merkitys Kristuksen seurakuntana, johon jokainen kuuluu (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2024). Paikallisseurakunnasta puhuttaessa, tarkoitan sillä jollekin maantieteelliselle alueelle lokalisoitua seurakuntaa, joka harjoittaa alueella aktiivisesti hengellistä toimintaa. Tässä opinnäytetyössä paikallisseurakunnalla tarkoitetaan Ylivieskan seurakuntaa.

2.3 Avioliittoon liittyvät käsitteet

Opinnäytetyössäni käytän sateenkaariavioliitto-termiä käsitellessäni samaa sukupuolta olevien avioliittoa. Sateenkaaresta on muodostunut vuosien saatossa merkittävä symboli sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen keskuudessa (Hennepin Healthcare 2023), ja Setan sateenkaarisanastossa sateenkaarietuliitteisiä termejä on havaittavissa useita. Sateenkaariavioliitto ei ole virallinen, vakiintunut käsite, mutta omien havaintojeni mukaan sitä on käytetty yleisesti yhteiskunnallisessa keskustelussa ja uutisoinnissa puhuttaessa kahden samaa sukupuolta olevan henkilön avioliitosta. Aviopuolisolla tarkoitetaan avioliiton osapuolia, jotka ovat keskenään yhdenvertaisia. Suomen avioliittolainsäädännön mukaan avioliittopuolisoiden täytyy osoittaa keskinäistä luottamusta ja toimia perheensä eduksi. (Avioliittolaki 477/1987, 1:1.2 §.)

Suomessa aviopuolisot voidaan vihkiä avioliittoon joko kirkollisen vihkiseremonian kautta, tai vihkiminen voidaan suorittaa maistraatissa. Kirkollisella vihkimisellä tarkoitetaan papin toimittamaa tapahtumaa, jossa aviopuolisot solmitaan oikeudellisesti avioliittoon, mutta se on samalla myös luonteeltaan hengellinen tilaisuus ja jumalanpalvelus. Kirkollisessa vihkimisessä kummankin avioliiton osapuolen täytyy olla rippikoulun käyneitä, mutta velvollisuutta kuulua Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenistöön ei vaadita. Vihkiminen tapahtuu kirkkokäsikirjassa olevan kaavan mukaisesti. (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023d.)

Avioliittolaki on yksi keskeisimmistä käsitteistä tässä media-analysissä, sillä ilman sen olemassaoloa nykyisessä muodossaan en pystyisi kirjoittamaan aiheesta tutkivaa kirjoitusta. Vuoden 2017 maaliskuussa avioliittolakiin tuli voimaan pykälä, jossa avioliittokäsitteestä poistettiin puheet miehen ja naisen välisestä liitosta (Minilex 2015–2024). Alkusysäys uudelle avioliittolaille syntyi joulukuussa 2014, kun eduskunta hyväksyi kansalaisaloitteen tasa-arvoisesta avioliittolaista eduskunnan täysistunnossa äänin 105–92 (Ilta- Sanomat 2014).

Kirkon ja uuden avioliittolain välinen suhde ei ole täysin yksiselitteinen. Kirkon virallisen avioliittokäsityksen mukaan avioliitto on edelleen miehen ja naisen välinen sitoumus, mutta kirkon sisällä vallitsee näkemyksiä myös tuota käsitystä vastaan. Keväällä 2024 tilanne on kutakuinkin se, että papit saavat suorittaa kirkollisen vihkimisen sateenkaaripareille, mutta todennäköisesti se johtaa kanteluihin ja sen myötä erinäisiin toimenpiteisiin. Piispainkokous on kuitenkin kirjoittanut vastauksessaan kirkolliskokoukselle vihkimisiin liittyvistä toimenpiteistä seuraavanlaisesti.

”--tuomiokapituleilla on oikeus määrätä seuraamuksia papeille, jotka ovat vastoin kirkon avioliittokäsitystä ja annettuja ohjeita vihkineet avioliittoon samaa sukupuolta olevia pareja. Esille tulleita vihkimisiä käsitellään tapauskohtaisesti. On syytä harkita pidättyväisyyttä seuraamusten määräämisessä.” (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023e.)

Pitkään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon avioliittokäsityksen oltua samankaltainen, keväällä 2024 piispainkokous esitti kirkolliskokoukselle laatimassaan aloitteessa, että kirkkojärjestykseen lisättäisiin säännös rinnakkaisista avioliittokäsityksistä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että läpi mennessä avioliittokäsitykset mahdollistaisivat avioliiton ymmärtämisen miehen ja naisen välisen liiton lisäksi kahden henkilön välisenä sitoumuksena. Tämä mahdollistaisi samaa sukupuolta olevien kirkollisen vihkimisen. Piispainkokous hyväksyi muutosesityksen sisällöllisesti kokouksessaan

12.3. ja huhtikuussa 2024 järjestettävässä kokouksessa on määrä laatia virallinen esitys kirkolliskokoukselle. (Kirkko ja kaupunki 2024).

2.4 Sosiaalisen median käsitteet

Sosiaalinen media on vuorovaikutuksellista viestintää, joka hyödyntää eri palvelujen tietoteknisiä ominaisuuksia sekä tietoverkkoja. Sosiaaliselle medialle on omaista sen käyttäjälähtöinen toimintamalli, jossa käyttäjät luovat alustoille sisältöä ja näin ollen toimivat vuorovaikuttajina. (Sanasto-keskus 2017.)

Käyttämässäni aineistossa puhutaan paljon siitä, kuinka vihkimistapahtuma herätti paljon keskustelua paikallisissa Facebook-ryhmissä, joissa puheensävyy oli aika ajoin uhkaava ja jopa päällekkävääkin. Englanninkielinen teknologisiin määritelmiin erikoistuneessa TechTargetin laatimassa määritelmässä Facebook määritellään vuonna 2004 perustetuksi sosiaalisen median nettisivustoksi, joka on sosiaalisen alustan lisäksi myös merkittävä kaupallinen toimija. Se perustettiin aluksi pelkästään Harvardin yliopiston opiskelijoiden ja henkilökunnan käyttöön verkostoitumisen välineeksi, mutta piakkoin se levisi myös yleiseen käyttöön. (Kerner 2021.)

28.10.2021 Metan toimitusjohtaja Mark Zuckerberg kertoi Connect 2021 -tapahtumassa, että Facebook vaihtaa nimensä Metaksi (Meta 2021). Käytännössä siis Facebookin emoyhtiön nimeksi tuli Meta, ja Facebook pysyi sosiaalisen median alustan nimenä. Tällä hetkellä Metan tytäryhtiöihin kuuluu Facebookin lisäksi monelle arkipäiväisiä sosiaalisen median alustoja kuten esimerkiksi Instagram ja WhatsApp. (Kerner 2021.)

3 OLLAKO KRISTITTY VAI HOMOSEKSUAALI?

Ei liene harhaanjohtavaa sanoa, että kirkon ja seksuaalivähemmistöjen välinen historia on ollut kiistatta jännitteinen, mikä on johtunut osittain niin kirkon toiminnasta kuin lainsäädännöllisistä seikoista ja yleisestä ilmapiiristä. Aihetta on käsitelty tieteellisissä kirjoituksissa varsin paljon, mutta käytän sen taustoittamisessa apuna Roosa Kuosmasen, Salla-Rosa Leinosen ja Elina Lisa Leinon käsikirjoittaman, Yle Areenassa julkaistun dokumenttisarjan *Suomi on queer* viimeistä, seksuaalivähemmistöjen historiaa käsittelevää jaksoa sekä Ritva Kurjen teosta *Totuus teki vapaaksi*, jossa hän kuvailee omakohtaisten kokemuksensa kautta elämää seksuaalivähemmistöläisenä 1900-luvun loppupuolella. Tässä luvussa tarkoitukseni ei niinkään ole tehdä syväluotaavaa katsausta siihen millainen seksuaalivähemmistöjen ja kirkon välinen historia on, tai kuvata yksityiskohtaisesti sitä, millaisia voimasuhteita näiden kahden välillä on historian saatossa ollut. Pikemminkin tavoitteenani on pohjustaa aiheen ymmärrettävyyttä taustoittamalla historiaa valitsemieni aineistojen avulla.

Suomi on Queer -sarjan viimeisessä jaksossa *Hiljaisuus ei ole merkki siitä, että meitä ei ole olemassa* usea alan asiantuntija avaa lyhyesti seksuaalivähemmistöjen historiaa. Jaksossa sivutaan myös sitä, kuinka kirkon ja yhteiskunnan vaikutus on näkynyt sateenkaarioikeuksien toteutumisessa. Seta määrittelee queer-sanan sivuillaan poliittiseksi ajattelumalliksi, jonka tarkoituksena on kyseenalaistaa sukupuoleen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä normeja. (Seta 2023.)

Turun yliopiston sukupuolentutkimuksen yliopistolehtori Riikka Taavetti painottaa dokumenttisarjan jaksossa, että sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuutta on esiintynyt historiassa. Hänen mukaansa yhteiskunta ja sen asenteet ovat vuosien saatossa muuttuneet, mikä on osaltaan vaikuttanut siihen, kuinka ihmiset ymmärtävät moninaisuutta. Sateenkaarihistorian tutkimusta on vaikeutanut sen tuhoaminen ja aineistojen vähyyys. (Kuosmanen, Leinonen & Leino 2023.)

Keskiajalla seksuaalisuus on ollut vapaampaa. Tämä johtuu osittain siitä, ettei aiheesta ollut säädetty yksiselitteisiä lakeja. Kirkko siunasi keskiajalla ihmisiä niin kutsuttuihin ystävyysliittoihin, joissa kulttuurihistorioitsija Tom Linkisen mukaan osapuolet olivat esimerkiksi kauppakumppaneita tai aseveljiä. Hän kuitenkin ponnekkaasti väittää dokumenttisarjan jaksossa, että ystävyysliitoissa osapuolien motiivina on joissakin tapauksissa ollut romanttinen rakkaus. (Kuosmanen, Leinonen & Leino 2023.)

1600-luvulta eteenpäin ennen 1800-luvun lopun länsimaista lääketieteellistymistä Suomen lain perustana oli niin kutsuttu Mooseksen laki eli lain pohjana toimi Raamattu. Tutkija Kati Mustola kertoo dokumenttisarjassa, että Mooseksen lain mukaan seksi samaa sukupuolta olevan kanssa oli rangaistavaa. 1860-luvulla seksologit alkoivat kartoittaa ihmisen seksuaalisuutta ja luokittelivat ihmisiä ensimmäistä kertaa erilaisiin kategorioihin. Tom Linkisen mukaan, silloin vallinneet konservatiiviset moraalikäsitteet vaikuttivat lääketieteeseen ja näin ollen vaikuttivat myös sittemmin asetettuihin lakeihin ja oikeuskäsitteeseen. Homoseksuaalisuudesta tuli Suomessa rangaistavaa 1894. (Kuosmanen, Leinonen & Leino 2023.)

Ritva Kurjen teoksessa *Totuus teki vapaaksi* pureudutaan Kurjen tarinaan konservatiivisessa heteräysliikkeessä vaikuttaneen perheen lapsesta seksuaalivähemmistöjen oikeuksien taistelijaksi. Kirjassa toimittaja Jorma Hentilä kertoo, että Kurki oli perustamassa seksuaali-sukupuolivähemmistöihin kuuluvien ihmisten hengellistä ja henkistä hyvinvointia edistävää sateenkaariyhdistys Malkusta (Kurki 2019, 277–278). Kurki oli elänyt lapsuutensa kirjaimellisen raamatuntulkinnan mukaan, mikä oli aiheuttanut nuorena uskovaissa ajoittain ristiriitaisia tunteita. Kurki on kertonut päiväkirjoissaan ihastuneensa muutamaa otteeseen toisiin tyttöihin nuoruudessaan. 1950-luvulla homoseksuaalisuus oli yhteiskunnallisesti paheksuttua sekä rikosoikeudellisesti rangaistavaa ja uskonnollisissa piireissä sitä pidettiin syntisenä. 1960-luvulla Kurjen opiskellessa Suomen Kirkon Seurakuntaopistossa hän tutustui avarakatseisempaan kristilliseen maailmankatsomukseen. Sodanjälkeisessä yhteiskunnassa alettiin havahtua kirkon tarpeeseen uusiutua ja palvelemaan aiempaa paremmin erilaisia väestöryhmiä. (Kurki 2019, 257–270.)

Kirjassa mainitaan, että kristilliset kirkot ovat olleet lähes aina ristiriitaisessa asemassa, mitä tulee homoseksuaalisuuteen ja ihmisen seksuaalisuuteen. Kirkon yhdeksi ongelmaksi esitetään sen heikkoa kykyä sovittautua yhteiskunnalliseen muutokseen, jossa korostetaan seksuaalisuudesta riippumattomaa yhdenvertaisuutta. Konservatiivisuuden ja raamatunkohtien kirjaimellisen tulkinnan ja niiden kontekstista pois ottamisen esitetään jarruttavan kirkon kykyä adaptoitua muutokseen. 1970-luvun puolivälissä Kirkon tutkimuskeskuksen tekemässä selvityksessä esitettiin homoseksuaalisuuden olevan osa luontoa, eikä siitä syystä se saisi olla esteenä kirkon virkaan valitsemiselle. Tuota tutkimustulosta ei kuitenkaan koskaan hyödynnetty. 1983 järjestettiin ensimmäinen seksuaalivähemmistöille tarkoitettu ehtoollisjumalanpalvelus Kallion kirkossa. Viimeisimpänä kipukohtana kirkon muutokselle on tuorein avioliittolaki. Laki on ollut voimassa vuodesta 2017

saakka, mutta kirkko ei ole kyennyt tekemään muutostyötä lainsäädäntöä silmällä pitäen. (Kurki 2019, 271–275.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Seuraavissa alaluvuissa esittelen opinnäytetyössäni käyttämiäni tutkimusmenetelmiä ja sitä, kuinka sovellan niitä tutkimusaiheeseeni. Tutkimusmenetelminäni käytän retorista analyysia ja kolmen moodin mallia.

4.1 Retorinen analyysi

Tutkimustyössäni käytän analyysityökaluna retorista analyysia. Teoksessa *Media-analyysi — Tekstistä tulkintaan* retorista analyysia kuvataan omaksutun symboliikan tutkimiseksi.

Retorisessa näkökulmassa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita syventymään ihmisten käyttämistä symbolisen ilmaisun muodoista. Retoriikan mukaan kommunikointikyky syntyy tietyn yhteisesti hyväksytyyn symboliikan omaksumisen myötä. Asioiden ja ilmiöiden merkityksellistäminen tapahtuu siis erityisesti kielenkäytön avulla. (Kantola, Moring & Väliverronen 1998, 40–41.)

Käytännössä esimerkiksi modernissa länsimaalaisessa elämäntyyliässä omaksuttu symboliikka sosiaalisen median käsitteistöstä muodostaa kulttuurin jäsenille kommunikointikyvyn ja valmiuden tarkastella puhuttua tai kirjoitettua kieltä kontekstissaan.

Retoriikan analyysi pohjautuu antiikin ajan retoriikkateorioiden pohjalta syntyneeseen uuden retoriikan perinteeseen, jonka pioneereina pidetään muun muassa Kenneth Burkea, Stephen Toulminia sekä Chaim Perelmania. Siinä missä klassisessa aristotelelaisessa retoriikassa keskityttiin siihen, miten mahdollisimman vakuuttava puhe laaditaan, uuden retoriikan tarkoituksena on lähestyä tutkittavaa materiaalia kriittisesti ja paljastaa, millaisia poliittisia tai eettisiä johtopäätöksiä tekstissä esiintyy. Lisäksi uudessa retoriikassa ollaan kiinnostuneita tarkastelemaan tekstissä esiintyviä valtarakennelmia. (Vuori 2021.) Omassa analyysissäni uuden retoriikan menetelmät antavat mahdollisuuden tarkastella muun muassa sitä, miten ja ketkä tahot omassa aineistoissani saavat äänensä kuuluviin. Se antaa myös työkaluja tekstiin piilotettujen implikaatioiden tunnistamiseen. Tässä tutkielmassa perehdyn Perelmanin näkemyksiin retorisista keinoista. Chaim Perelman oli puolalais-syntyinen filosofi, joka toimi arvostetulla akateemisella urallaan muun muassa logiikan ja metafysiikan professorina Brysselin yliopistossa (Encyclopaedia Judaica 2007).

Journalistisen tekstin tutkimukseen Perelmanin käsitteistö sopeutuu hyvin, koska sen avulla tekstiä voidaan tarkastella kolmelta eri tasolta. Teorian avulla voidaan jäsentää ja analysoida yksittäisiä argumentteja, puhuttelijan ja puhuteltavan välistä suhdetta sekä koko tekstin tuottamaa, yhteisesti jaettavaa todellisuutta. (Kantola, Moring, Väliverronen, 1998, 49.) Perelmanin retoriikkateorian yksi keskeisimmistä opeista on se, että argumentaation tehokkuuteen vaikuttavat niin kutsutut esisopimukset, jotka luovat kontekstuaalisuutta argumentointitilanteelle. Esisopimuksilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi tilanteeseen vaikuttavaa historiallista asetelmaa. (Tuulentie 2011.) Opinnäytetyössäni argumentaation esisopimuksena voitaisiin pitää kirkon ja seksuaalivähemmistöjen historiallista asetelmaa sekä modernia yhteiskunnallista käsitystä sateenkaarioikeuksista.

Retoriikan tutkimuksessa tarkasteltava aineisto ajatellaan kokonaisuutena, josta voidaan tarkastella, millaisten argumenttien pohjalle juttu on rakennettu. Retorisessa analyysissä keskeistä on se, että siinä pyritään identifioimaan erilaisia retorisia keinoja eli tutkimuksen kohteena on mm. se, millaisia vakuuttamisen keinoja käytetään asioita perusteltaessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Käytän retorista analyysia tutkiakseni valitsemissani aineistoissa käytettyä argumentointia ja kielellisiä valintoja. Pohdin myös, millä tavoilla uutismedian suuruus ja muut asiat vaikuttavat siihen, millaisia kielellisiä valintoja journalistisissa teksteissä käytetään.

4.2 Kolmen moodin malli

Toisena tutkimusmenetelmänäni tässä opinnäytetyössä käytän kolmen moodin mallia. Ruotsalaisen journalismintutkijan Mats Ekströmin kehittämä tutkimusmenetelmä luotiin alun perin tarkastelemaan nykyaikaista televisiojournalismia, mutta myöhemmin sitä on hyödynnetty muidenkin journalististen sisältöjen tutkimiseen. Kolmen moodin mallissa käsiteltävää aihetta keskitytään tarkastelemaan kolmen journalistisen moodin kautta, joita ovat informaation, tarinankerronnan ja attraktion moodit. Moodi tarkoittaa tässä yhteydessä perusnäkökulmaa. (Aslama 2005.) Hyödynnän kolmen moodin mallia opinnäytetyössäni, sillä selvitän, mikä tai mitkä moodit tutkimusaineistoissani korostuvat. Pohdin myös yleisesti sitä, mitä eri moodien korostuminen kertoo uutisoinnista yleisellä tasolla. Tutkimusmenetelmä soveltuu tutkimusaiheeseeni hyvin, sillä se haastaa perinteistä, kaksinaapaista näkemystä tiedon ja viihteen konstruktiosta.

Informatiivinen moodi on nimensä mukaisesti tietoa välittävä näkökulma. Informaatio-sana juontuu latinankielisestä sanasta *informationem*, joka tarkoittaa ideaa tai konseptia (Online Etymology Dictionary 2020). Informaatio rakentuu datasta, jolla tarkoitetaan merkeistä ja symboleista koostuvaa potentiaalista informaatiota. Data voidaan jatkojalostaa informaatioksi ja muotoutuu näin ollen helpommin välitettäväksi. Tieteellisessä kontekstissa informaatio nähdään yläkäsitteenä tiedolle, minkä vuoksi noita kahta termiä ei nähdä toistensa tarkkoina synonyymeina. (Poikola, Kola & Hintikka 2010, 13–14.)

Ekströmin mukaan informaatio-moodin perimmäisenä viestinnällisenä tavoitteena on tarjota yleisölle relevanttia, uskottavaa sekä kiinnostavaa tietoa. Journalistin rooli nähdään tiedonvälittäjänä ja yleisölle on annettu rooli tiedonhakijana. Informaatio-moodi on kaikista moodeista lähimpänä perinteistä ydinkäsitystä journalismin tarkoituksista. (Aslama 2005.) Omassa tutkimusanalyysissäni informaatio-moodi voi korostua esimerkiksi, kun aineistojutuissa taustoitetaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ohjeistusta avioliittokäsityksestä.

Tarinankerronnallinen moodi rakentuu Ekströmin mukaan dramaturgiseen muotoon verhoillun journalistisen sisällön ympärille. Viestinnän tavoitteena on houkutella yleisö sisällön pariin käyttämällä dramaturgisia keinoja ja hyödyntämällä muita tarinankerronnallisia tehokeinoja. Yleisö hakeutuu sisällön äärelle muun muassa kuuntelemisesta seuraavan nautinnon sekä samaistumisen vuoksi. Siinä missä informaatio-moodissa kolmansien osapuolien rooli on olla tiedonlähteitä, tarinankerronnallisessa moodissa he ovat henkilöihahmoja. (Aslama 2005.) Tarinankerronnallinen moodi voi korostua aineistoissani niissä tapauksissa, kun tekstissä kuvaillaan käyttämäni tapausesimerkin päähenkilöiden henkilökohtaisia siteitä toisiinsa ja kirkkoon, sekä kuvaillaan tapahtuman henkilökohtaista merkitystä.

Kolmen moodin mallin kolmanneksi moodiksi Ekström on määritellyt attraktiomoodin. Attraktio-sanan etymologinen koti löytyy latinankielisestä sanasta *attractio*, joka tarkoittaa lähemmäs vetämistä ja houkuttelemista (Kotus 2021). Attraktiomoodia käyttämällä yleisöä pyritään houkuttelemaan sisällön pariin muotoilemalla journalistinen sisältö shokeeraavaan ja speaktaakkelimaiseen muotoon. Ekström on todennut yleisön tarpeen attraktiomoodissa olevan katsomisesta seuraava nautinnon tunne. (Aslama 2005.) Attraktiomoodi voisi korostua käyttämässäni aineistoissa sellaisissa tapauksissa, joissa tapahtuman todellista luonnetta on pyritty muovaamaan houkuttelevampaan sävyyn. Käytännössä siis uskon attraktiomoodin ilmenevän aineistoissani muun muassa sanavalintojen ja näkökulmarajauksien muodossa.

Ei ole lainkaan harvinaista, että yhdessä journalistisessa jutussa esiintyy yhden sijasta useampi perusmoodi. Ekströmin mukaan moodit ovat ideaaliryhmittelyjä, ja yksittäinen moodi voi toimia itsessään heikosti. Useimmissa tapauksissa onnistunut journalistinen juttu käsittelee tapahtunutta useamman moodin avulla, jotka yhdessä muovaavat informatiivisen, speaktaakkelimaisen ja samaistuttavan sisällön yleisölle. (Aslama 2005.)

5 AINEISTO JA KONTEKSTI

Opinnäytetyötäni varten valitsin tietoisesti tutkimusaineistoksi samaa juttua käsitteleviä laajempia journalistisia juttuja niin kaupallisista medioista kuin Suomen Yleisradio Oy:ltä, josta käytän myöhemmin nimitystä Yle. Kaupallisen median aineistoiksi valikoin jutut Ilta-Sanomista ja Kalajokilaaksosta. Juttuja yhdistää se, että ne on julkaistu samoihin aikoihin. Poikkeuksena on ylivieskalaisen paikallislehden Kalajokilaakson kirjoittama uutinen, joka julkaistiin jo toukokuun 2023 alussa.

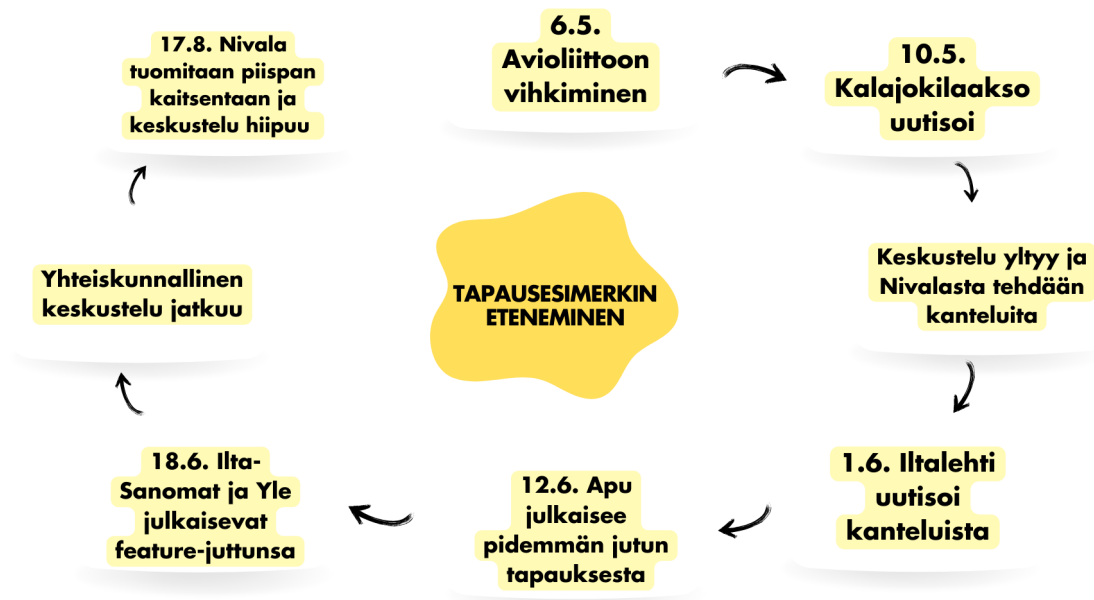
Seuraavissa alaluvuissa kerron lyhyesti aineistonani käyttämistä uutisteksteistä ja niiden julkaisu-medioista. Avaan myös tapausesimerkin keskeistä kaupunkia Ylivieskaa, sillä tapahtuman ja sen aiheuttaman vilkkaan sekä jännitteisen some-kohun kokonaisvaltaisen käsittämisen kannalta se on tärkeää.

5.1 Mediakohu, joka levisi kulovalkean tavoin

Ylivieskan kirkkoherra Eija Nivala vihki oman poikansa Oskari Nivalan ja tämän puolison Jere Postin avioliittoon 6.5.2023 Raaseporissa sijaitsevassa Mustion kirkossa. Eija Nivala julkaisi kuvia Facebook-tilillään häpäpäivästä, ja mukana oli myös kuvamateriaalia siunaustilanteesta, jossa hänet nähtiin toimittamassa vihkimistä. (Rautio 2023). Ylivieskan paikallislehti Kalajokilaakso uutisoi tapahtuneesta ensimmäisenä medianä 10.5.2023, jonka jälkeen tapauksesta alettiin käymään keskustelua muun muassa Facebookin keskustelufoorumeilla sekä anonyymeilla nettifoorumeilla. Alkuperäiset Facebookin Ylivieska-foorumi -ryhmässä käydyt keskustelut ovat poistettu niiden vihasävytteisen keskustelukielen vuoksi.

Tapauksesta julkaistiin kesäkuussa usea laaja journalistinen juttu, joissa tasa-arvoista avioliittoa käsiteltiin yhteiskunnallisesti tämän kyseisen tapausesimerkin kautta. Isoista medioista Apu julkaisi ensimmäisenä tapausta käsittelevän juttunsa 12.6.2023. Viikon kuluttua sekä Yle että Ilta-Sanomat julkaisivat omat feature-juttunsa 18.6.2023. Eräänlaisen lopun tapaus sai 17.8.2024, kun Oulun hiippakunnan tuomiokapituli käsitteli kahta Eija Nivalasta tehtyä valitusta ja lopulta tuomitsi näiden perusteella hänet piispan kaitsentaan. Piispan kaitsennalla tarkoitetaan Suomen evankelis-luteri-

laisessa kirkossa käytössä olevaa tuomitsemismenetelmää, jolla tuomittu henkilö määrätään käytännössä keskustelemaan asiasta piispan kanssa. Se on lievempi toimenpide kuin esimerkiksi varoitus (Kalajokilaakso 2023). Tapauksen kulkua olen havainnollistanut kuvassa 1.

Kuva 1. Tapausesimerkki sai paljon mediahuomiota nopeasti ja nosti yhteiskunnallista keskustelua tasa-arvoisesta avioliitosta.

5.2 Tutkimusaineistot

5.2.1 Ylen juttu

Ylen julkaisemista tarkastelen Greta Virranniemen 18.6. 2023 julkaisemaa feature- juttua *Luonnollinen asia*. Jutussa kuvataan tapahtumankulku kauttaaltaan ja pohditaan myös sen yhteiskunnallisia vaikutuksia. Juttu oli yksi ensimmäisiä tapausta käsitteleviä laajempia julkaisuja.

Suomen Yleisradio Oy on lähes sataprosenttisesti valtio-omisteinen, liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla julkista palvelua harjoittava osakeyhtiö, jonka toiminta määräytyy yleisradiolain mukaan. (Laki Yleisradio Oy:stä 492/2002, 1: 1§.) Se on perustettu vuonna 1926 ja sen pääsääntöisenä toimialana on televisio- ja digikanavat (Yle.fi 2015). Ylen tehtävänä on toiminnallaan vah-

vistaa demokratiaa ja kulttuuria sekä edistää tasa-arvon ja yhteenkuuluvuuden toteutumista yhteiskunnassa (Yle.fi 2024a). Toiminnassaan Yle pyrkii ulkoisessa ja sisäisessä toiminnassaan kehittämään muun muassa tasa-arvon toteutumista ja ennaltaehkäisemään sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää (Yle.fi 2024b).

5.2.2 Ilta-Sanomien juttu

Ilta-Sanomien jutuista aineistokseni valikoitui Samppa Raution 18.6. 2023 julkaistu juttu *Suurin niistä on rakkaus*. Juttu on luonteeltaan hyvin samankaltainen kuin Greta Virranniemen, mutta havaintojeni mukaan siinä pureudutaan enemmän tapauksen yhteiskunnalliseen vaikutukseen. Jutussa lukija päästetään myös lähemmäksi Oskari Nivalan ja hänen puolisonsa Jere Postin elämään sekä henkilökohtaisiin tuntemuksiin.

Ilta-Sanomat on Sanoma Media Finland Oy:n alaisuuteen kuuluva Suomen suurin iltapäivälehti (Sanoma.fi 2024). Se perustettiin vuonna 1932 poliittisen tilanteen kiristyessä Suomessa. Se oli aluksi Helsingin Sanomien iltapainos ja julkaistiin tarpeen tullen, mutta myöhemmin julkaisutahti kasvoi. Itsenäinen julkaisu siitä tuli vuoden 1994 marraskuussa ja ensimmäiset verkkosivut se sai vuonna 1996. Nykyään se ilmestyy printtiversiona kuusi kertaa viikossa sekä toimii aktiivisesti verkossa ja sosiaalisessa mediassa. (Helsingin sanomain säätiö 2022.)

5.2.3 Kalajokilaakson juttu

Ylivieskan paikallislehden Kalajokilaakson julkaisuista valitsin tutkimusaineistokseni Jouni Nikulan kirjoittaman 8.5.2023 julkaistun uutisen *Ylivieskan kirkkoherra Eija Nivala vihki poikansa avioliittoon kirkon avioliittokäsityksen vastaisesti: ”Joskus maailma menee eteenpäin toimimalla.”* Ulkoisesti jutun teksti vaikuttaa uutismaiselta, mutta tarkemmin tutkittaessa siitä on erotettavissa retorisia keinoja.

Kalajokilaakso on vuonna 1927 perustettu (Kankaanpää 2024) pääosin Ylivieskan alueella ilmestytävä paikallislehti (Hillagroup.fi 2024a). Se kuuluu Hilla Group Oy -mediakonserniin, joka on viidessä maakunnassa toimiessaan yksi Suomen suurimmista mediakonserneista (Hillagroup.fi 2024b). Kalajokilaakso ilmestyy nykyisin printtinä sekä näköislehtenä kerran viikossa perjantaisin, mutta verkossa juttuja julkaistaan päivittäin (Kankaanpää 2024).

5.3 Konservatiivinen ja kasvava kauppakeskittymä

Ylivieska on Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa sijaitseva noin 15 000 asukkaan kaupunki, josta on vuosien saatossa muodostunut yksi alueen merkittävimmistä kauppakeskittymistä. Ylivieska brändäytyy kasvavaksi kaupungiksi, joka pyrkii kasvamaan laaja-alaisesti eri sektoreilla. Palvelusektori työllistää paikkakunnalla eniten työntekijöitä, mutta paikkakunnalla on perinteikkyyttä teollisuusosalalla. Ylivieska tunnetaan lähtökohtaisesti kuluttajapalveluistaan. (Ylivieskan Elinvoimapalvelut 2023.) Tilastokeskuksen Kuntien avainluvut -tietokannasta selviää, että vuonna 2022 Ylivieska on ollut väestönkehitykseltään muuttotappiainen. Samaisesta tietokannasta on nähtävissä myös muita keskeisiä avainlukuja, joista selviää informaatiota muun muassa Ylivieskan asukkaiden ikäjakaumasta ja koulutus- sekä työllisyystilastoista. Tilastokeskus on jakanut Kuntien avainluvut -tietokannassa kuntien väkiluvun kolmeen ikäsegmenttiin, joiden avulla pystytään analysoimaan ja arvioimaan ikärakennetta sekä sen vaikutusta kaupungin hallintoon. Ylivieskassa alle 15-vuotiaat kattavat koko väkiluvusta 20,4 prosenttia, 15–64-vuotiaat 57,8 prosenttia sekä yli 64-vuotiaat 21,8 prosenttia. (Tilastokeskus 2024.)

Ylivieskan historia ulottuu keskiajalle 1500-luvulle, jolloin varhaisin versio kaupungista syntyi. Ylivieska oli vuoteen 1867 saakka osa Kalajoen kirkkopitäjää, minkä jälkeen siellä toimi itsenäinen kunnallishallinto. Ylivieskan kehittymistä kaupungiksi vauhditti rautatien rakentaminen sekä kauppalaksi muuttuminen vuonna 1965. Kaupungiksi Ylivieska muuttui vuonna 1971. (Ylivieskan kaupunki 2024.)

6 RAKKAUS ON LUONNOLLISTA – ANALYYSI

6.1 Luonnollisuuden vetoava valtionmedia

Virranniemi vetoaa juttunsa otsikoinnissa ja aloituksessa tapauksen luonnollisuuteen. Jutussa halutaan korostaa, ettei perheen sisällä vihkimisessä nähty mitään väärää. Tätä vahvistetaan alkuun nostetulla Oskari Nivalan sitaatilla: ”Meillä oli aivan ihana ja ainutlaatuinen häöpäivä. Oli tietysti tosi hienoa ja merkityksellistä, että äiti vihki meidät, mutta siinä ei ollut mitään ihmeellistä. Päinvastoin olisi ollut erikoista, jos hän ei olisi tehnyt sitä.”

Jutussa argumentoidaan myös äitiyden ja rakkauden näkökulmasta. Jutussa mainitaan, että Nivala on toiminut vihkipappina myös muiden lastensa hääseremonioissa, eikä tämä tapaus tuntunut mitenkään poikkeukselliselta. Hän kuitenkin kommentoi tietäneensä tapauksen aiheuttavan voimakasta keskustelua, mutta jutussa soraäänit esitetään ikään kuin voitettavana vihollisena. Äidinrakkaus näkyy jutussa myös silloin, kun Nivala sanoo itseensä kohdistuvien some-kirjoitusten olevan helpommin vastaanotettavampia kuin poikaansa ja hänen puolisoonsa kohdistuvat.

Sosiaalisessa mediassa käyty keskustelu tuodaan jutussa esiin voimakkaasti ja siinä korostetaan sen negatiivisia sävyjä. Keskustelua ja kommentteja kuvataan voimakkaina sekä värikkäinä. Niiden kerrotaan myös vieneen kirkkoherran voimavaroja. Ikävien kommenttien taustalla kerrotaan olevan konservatiiviset kristityt ja aineistosta on tulkittavissa, että mukana on myös omia paikallisseurakuntalaisia. Nivalan sisäistä kamppailua kuvataankin hänen roolinsa paikallisseurakunnan johtajan kautta ja sitä, kuinka hän kokee olevansa vastuussa polarisoituneesta keskustelusta. Se luo jutulle koskettavaa sävyä. Koskettavuus on hyvä tapa luoda jutulle samaistumispintaa.

Tunnelma sosiaalisen median kirjoittelusta päätetään jutussa kuitenkin positiiviseen sävyyn ja myönteisille äänille annetaan tilaa. Äidin rohkeus ja avioparin avoimuus saa runsaasti kiitosta. Esiin nostetuilla myönteisillä palautteilla korostetaan tapauksen yhteiskunnallista merkitystä ja argumentoidaan sen puolesta. Havaintojeni mukaan merkityksellisyyttä halutaan korostaa jutussa myös kertomalla, että monien paikallisseurakuntalaisten mielestä on hyvä, että vuosikymmeniä vaietuista asioista herätetään keskustelua.

Kirkon monimutkaista tilannetta kuvaillaan jutussa muun muassa kohdassa, jossa kerrotaan kirkon varausprosessista. Siinä kerrotaan, kuinka itse prosessi oli mennyt hyvin, mutta avioliittokäsitykseltään konservatiivinen kanttori oli kieltäytynyt toimimasta Nivalan ja Postin häätöjuhlassa. Jutussa korostetaan, että yksittäisten seurakuntien ja henkilöiden käsitykset aiheesta vaihtelevat.

Jutun pääasiallisina äänenkäyttäjinä olevat Eija ja Oskari Nivala kuvataan tekstissä voimakkaina ja rohkeina henkilöinä. Oskari kuvataan sanavalmiina persoonana, joka on tottunut argumentoimaan näkemyksensä puolesta jo pitkään. Eija Nivalan rohkeutta korostetaan, kun jutussa mainitaan hänen asemansa ja toimintansa välistä suhdetta. Kirkon ohjeistuksia vastaan toimiminen konservatiivisten herätysliikkeiden alueilla vaatii henkilöltä tietoista rohkeutta.

Äidin ja pojan optimistisuus yhteiskunnalliseen muutokseen kuvataan eriasteisena, äidin maltillisempana ja pojan toiveikkaampana. Kummatkin kokevat, että asioiden esiin tuomisella ja kasvojen antamisella aiheelle on tulevaisuuden kannalta väliä. Tämä kertoo sukupolvien välisistä eroista ajattelun luonteesta, sillä yleensä on ajateltu nuorilla olevan optimistisempi lähestymiskulma tulevaisuuden näkyisiin.

Jutun lopussa Eija Nivala vetoaa siihen, ettei kyse ollut kapinasta. Hänen sitaattinsa sitoo yhteen jutun aloituksen, jossa puhuttiin aiheen luonnollisuudesta. Luonnollisuus on jutun selkeä argumentointiperusta. Tekstissä pohditaankin ikään kuin, jos jokin on luonnollista, miksi sitä ei hyväksytä?

Greta Virranniemen kirjoittama juttu on luonteeltaan kuin informatiivinen tarina. Tyyliiltään se on kuin mikä tahansa feature-juttu: alussa keskitytään tapausesimerkkiin ja sen taustoihin sekä henkilökohtaisempiin merkityksiin ja sen jälkeen syvennytään pohtimaan sen yhteiskunnallisempaa merkitystä. Se on luonteeltaan lempeän asiallinen ja keskittyy kommentoimaan aihetta tietynlaisten uutislinssien läpi, toisin kuin aineistona käyttämäni Ilta-Sanomien juttu, jossa leikitellään enemmän kielen ja kuvailun kanssa.

Virranniemen jutussa siis korostuu informaatiomoodi. Se on havaittavissa tekstissä läpi jutun, sillä teksti on luonteeltaan uutismaista. Esimerkiksi tarkastellessa jutun kappaletta *"Eija Nivala on tottunut toimimaan paitsi äitinä myös pappina tärkeissä perhejuhlissa. Hän on aiemmin kastanut lapsensa ja vihkinyt tyttärensä, Oskarin isosiskon"* voidaan huomata tekstissä esiintyvän uutismaisia piirteitä.

Informaatiomoodin rinnalla Virranniemen jutussa kulkee vankasti tarinankerronnallinen moodi. Juttuun aloitusvirkkeet ovat kaunokirjallisia: ”Se oli perheelle luonnollista. Suurta päätöstä ei tarvinnut tehdä.” Vaikka muita kaunokirjallisia elementtejä tai ilmaisuja ei olekaan havaittavissa jutussa, tuntuu kuin teksti olisi kirjoitettu tarinallisesti. Esimerkiksi seuraavassa lainauksessa on mielestäni erottavissa selkeästi tietynlainen tarinankerronnalle ominainen eteneminen ”*Hänen mielestään kyse on paljon isommasta asiasta kuin hänen omista häistään. Siksi äiti ja poika haluavat puhua asiasta avoimesti ikävästä kommentoinnista huolimatta.*”

Ekströmin kolmesta median moodista attraktiomoodin ilmentyvyyttä on vaikein havaita Virranniemen jutussa. Juttu ei ole yleiseltä luonteeltaan samalla tavalla huomiota herättäväksi muotoiltu kuin esimerkiksi Samppa Raution kirjoittama juttu, mutta joitakin yksittäisiä kappaleita ja muotoiluja voidaan tarkastella attraktiomoodin kautta. Vahvat suorat lainaukset, joita Eija Nivala sanoo jutussa ovat osaltaan attraktiivisia. ”*Eroamalla antaa äänensä konservatiivisille voimille. Olemalla itse se muutos, jonka haluaisi nähdä, tulee toivottavasti edistäneeksi vähän parempaa tulevaisuutta*” - kommentissa huomaa tiettyjä attraktiomoodille ominaisia piirteitä.

6.2 Kantaaottava kaupallinen

Samppa Raution Ilta-Sanomille kirjoittama juttu on luonteeltaan hyvin samankaltainen kuin Ylellä julkaistu, mutta sen aloituksessa lukijaa koukutetaan merkittävän henkilökohtaisen elämän kokemuksen aiheuttamalla koskettavuudella. Alussa siis kuvaillaan tilannetta, jolloin Oskari Nivala kosi puolisoaan hotellihuoneen sängyllä. Mielenkiintoinen ja koskettava tapahtuman kuvailu houkuttelee lukemaan juttua pidemmälle.

Tapauksen aiheuttamaa somekeskustelua kuvataan voimakkailla verbivalinnoilla. Kun jutussa tapahtuman herättäneen keskustelua muun muassa Facebookissa, käytetään Nivalan kohtelusta verbiä *riepotella*. Tuo verbi asettaa Nivalan lukijan silmissä rooliin, jossa hän on ollut voimattomana keskustelun edessä. Ihmisillä on luontainen mieltymys asettautua heikompiosaisen ja altavastajan kannalle, mitä esimerkiksi San Diegon yliopiston psykologian professori Nadav Goldschmied on tutkinut. Hänen mukaansa tämä johtuu muun muassa ihmisten halusta kokea muiden epäonnea ja epäonnistumista etenkin sellaisissa tilanteissa, joissa tilanteen vahvempänä osallisena on suuri ja vahva tekijä (Goldschmied 2005, 13–17). Raution kirjoittamassa jutussa sanavalinnoilla tehdään

kahtiajakoa Nivalan ja konservatiivisten vastustajien välille. Jutussa lukija ohjataan Nivalan puolelle. Voidaan ajatella, että Rautio joko tietoisesti tai tiedostamattomasti luo eräänlaista sankaritarinaa jutussaan.

Jutussa korostetaan tapauksen ainutlaatuisuutta puhumalla siitä äärimmäisen harvinaisena tapauksena. Ainutlaatuisuutta perustellaan jutun saaman mediahuomion kautta. Eija Nivala käyttää jutussa ääntään puolustaessa, ettei tapauksella haettu mediahuomiota, vaan kyse oli vain perin normaalista elämästä. Tässäkin jutussa tapauksen argumentoinnissa vedotaan luonnollisuuteen. Retorisena keinona luonnollisuuteen vetoaminen näkyy myös siinä, kun Oskari Nivala kertoo halunneensa kirkkoviikimisen periaatteen vuoksi. Koska muut saa mennä kirkossa naimisiin, miksi kaksi miestä ei saisi solmia avioliittoa siellä? Äidin valinnasta vihkikipiksi puhutaan itsestäänselvytenä. Äiti myös kommentoi olleensa heti varma, että haluaa toimia pappina tilaisuudessa.

Nivalan toiminta vastoin kirkon ohjeistuksia nostetaan jutussa esiin. Vaikeasta päätöksestä puhutaan merkittävänä, mutta Nivalan tietoisuutta ja varmuutta päätöksenteossa korostetaan. Nivala kuvaillaan haavoittuvaksi henkilöksi, kun jutussa kerrotaan hänen kipuilustaan tapauksen suhteen. ”Ei ole mikään pieni juttu toimia tietoisesti toisin. Olen koko ajan tiennyt, mitä tulen tekemään, mutta eihän se sitä poista, etteikö kipuakin olisi ollut.” Aiemmin esittämäni analyysi altavastaajan ja jopa sankarillisen hahmon luomisesta jatkuu tämän kohdan myötä. Tekstistä voidaan tulkita, että vaatii jopa sankarillista rohkeutta nousta suurta instituutiota ja sen vakiintuneita säännöksiä vastaan.

Tapauksen paikallista merkitystä ja keskustelua tuodaan jutussa esille puhuttaessa Ylivieskan keskustelupalstoista. Rautio kirjoittaa jutussa keskustelupalstojen kuohuvan edelleen, millä halutaan luoda lukijalle mielikuva aktiivisesta eri näkökulmista käytävästä somekirjoittelusta. Kohdassa ”Eijan asuinseutu Pohjois-Pohjanmaan Ylivieskassa on herätysliikkeiden luvattua maata, jossa keskustelupalstat kuohuvat edelleen” edelleen-sanalla halutaan korostaa sitä, että tapaus on herättänyt poikkeuksellisen paljon keskustelua.

Ylivieskasta puhutaan herätysliikkeiden luvattuna seutuna ja alueesta annetaan kuva konservatiivisena. Evankelis-luterilaisen kirkon ja sen herätysliikkeiden välille vedetään rajaa, kun Nivala puhuu *näistä piireistä*. Konservatiiviset arvot voidaan tulkita rivien välistä vihollisen kaltaiseksi, joiden mielipiteet ovat jäämässä vähemmistöön. Sillä jutussa selitetään vihaiset kommentit aiheeseen. Nivala vastaa kommentointiin siitä, että tapauksessa on kyse ”ideologisesta aivopesusta” vetoamalla siihen, että haluaa tuoda aiheen näkyväksi keskustelulle.

Argumentoinnissa ilmaistaan myös kritiikkiä kirkon epäselvään kantaan siitä, onko sateenkaariavioliittojen kirkollinen vihkiminen hyväksyttävää. Tilannetta kuvaillaan kummalliseksi välitilaksi ja epäloogiseksi. Jutun kantaaottavuus tiivistyy viimeistään tässä kohdassa.

Jutun lopussa katseet käännetään itse hääpäivään. Sillä pyritään luomaan jutulle sympaattinen kulma. Hääjuhlan tunnelmien kuvailussa käytetään ihastuttavia kielellisiä valintoja, kuten *aamu valkeni aurinkoisena, perhosia lenteli vatsassa, valkovuokot olivat alkaneet kukkia, ikimuistoinen päivä*. Tapahtuman erityisyyttä korostetaan myös vieraiden näkökulmasta, kun tekstissä puhutaan siitä, kuinka joku vieras oli itkenyt onnesta. Lopussa lukijaan pyritään vetoamaan sillä, että kyse on jostain suuremmasta asiasta kuin kirkkopoliitikasta.

Samppa Raution kirjoittama juttu on loistava esimerkki siitä, miten kolme erilaista journalistista moodia voi esiintyä yhdessä samaisessa jutussa. Tekemieni havaintojen mukaan useimmin feature-jutuissa kolme moodia esiintyy samanaikaisesti sillä tavalla, että jokaiselle annetaan runsaammin palstatilaa. Havaintojeni mukaan Feature-juttujen laajuus tekee niistä sellaisia, joissa useampaa moodia pystyy käyttämään vaivattomasti ristikkäin.

Raution juttu alkaa selkeästi tarinankerronnallisella moodilla, kun siinä kuvaillaan Oskari Nivalan ja Jere Postin kosintahetkeä. Tarinankerronnallisuus näkyy hyvin kaunokirjallisella kuvailemisella: ”Oskari Nivala makaa Saksan Hampurissa hotellihuoneen sängyllä – – ” Aloitusta on hyvin tehokas ja se houkuttaa lukijan tekstin pariin. Erityisesti kirjoittajan valinta yhdistää preesensmuotoista tapahtumankuvailua myöhemmin imperfektimuodossa olevaan tarinankerrontaan on mielenkiintoinen. Tarinankerronnallisuus näkyy jutussa myös muualla kuin aloituksessa. Se on havaittavissa erityisesti kohdassa, jossa kuvaillaan Nivalan ja Postin hääpäivää. Jälleen kuin romaanin aloituksesta oleva kuvailu aloittaa kappaleen: ”*Lauantai 6. toukokuuta valkeni aurinkoisena.*” Kaunokirjallinen kuvailu on kuin jutun toinen aloitus, mikä rytmittää lukukokemusta.

Informaatiomoodi näkyy tietyllä tapaa jutussa koko ajan. Se kulkee tekstissä mukana lähes alusta loppuun saakka, joissakin kohtaa hieman selkeämmin kuin toisissa. Raution kirjoittama teksti on kuvailevaa, mutta samalla informatiivista. Selkeimmillään informaatiomoodi on silloin, kun jutussa kerrotaan Eija Nivalan asuinseudun konservatiivisuudesta sekä pappien valmiutta vihkiä samaa sukupuolta olevia pareja käsittelevästä tutkimuksesta. ”Eijan asuinseutu Pohjois-Pohjanmaan Yli-

vieskassa on herätysliikkeiden luvattua maata – – ja ”Jo 2010-luvun lopulla Itä-Suomen yliopistossa tehdyn tutkimuksen mukaan 57 prosenttia papeista ilmoitti olevansa valmis vihkimään samaa sukupuolta olevia pareja avioliittoon – –” (Rautio 2023) ovat ilmeisimpiä esimerkkejä informaatiomoodin esiintymisestä jutussa.

Tämän alaotsikon nimessä käyttämäni ilmaisu kantaottavasta kaupallisesta heijastelee sitä, että jutussa on nähtävissä attraktiivisuutta. Kantaa ottavuus havaintojeni mukaan tarvitsee yleensä houkuttelevia ja jopa värikkäitä ilmaisuja huomion saamiseksi sekä viestin välittämiseksi. Attraktiivisuus on nähtävissä jutussa muun muassa huomiota herättävissä sanavalinnoissa sekä tekstin muotoiluissa. Attraktiomoodi ilmenee ensimmäisen kerran, kun tapauksesta puhutaan äärimmäisen harvinaisena. Se näkyy myös Nivaloiden asenteessa, jotka ovat tulkittavissa tekstin kautta. ”Syy ei ollut Oskarin mukaan varsinaisesti hengellinen, vaan se perinteinen” (Rautio 2023).

Attraktiivisuutta luodaan tekstissä myös vastakkainasettelujen kautta, kun Eija Nivalan toimintaa ja sen ristiriitaisuutta hänen asuinseutunsa konservatiivisten mielipiteiden kanssa kuvataan. Konservatiivista väkeä kohahduttavat lainaukset herättävät huomiota niin Nivalan vastustajissa kuin kannattajissakin. ”Eija kokee, että häntä kritisoivien herätysliikkeiden jäsenten päällimmäinen tunne ei välttämättä ole viha tai pettymys, vaan suru. Se kumpuaa hänen mukaansa siitä, että liikkeiden näkemykset ovat hiljalleen jäämässä vähemmistöön.” ja ”Kokevat uhkaa siitä, ettei omalle näkemykselle olekaan tilaa ja kun kirkkoherra toimii kuten toimin” ovat esimerkkejä näistä lainauksista.

6.3 Varovainen paikallinen

Jouni Nikulan paikallislehti Kalajokilaaksoon kirjoittama juttu tapauksesta poikkeaa kahdesta muusta tutkimusaineistostani uutismaisuudellaan. Kaksi muuta ovat feature-juttuja, joissa käsitellään tapauksen avulla suurempaa yhteiskunnallista keskustelua. Nikulan kirjoittamasta uutisesta on kuitenkin havaittavissa selkeää argumentointipohjaa ja eroteltavissa argumentteja.

Aloituksessa pureudutaan hääpäivän ihanuuteen kuvailemalla sitä upeaksi päiväksi. Alussa korostetaan myös Eija Nivalan ajatusta siitä, että kyseessä oli loppupeleissä hyvin tavanomainen tapaus. Äidin rakkaus tuodaan ilmi, kun Nivala puhuu päivän tärkeimmän asian olleen oman lapsensa tähtihetki. Positiivissävytteisellä aloituksella pyritään luomaan lukijalle myönteistä kuvaa tapahtumasta

ja näin ollen kirjoittaja asettuu tiettyssä mielessä Nivaloiden puolelle. Paikallisen konservatiivisen ilmapiirin luoma konteksti luo tilanteeseen Perelmanin retoriikkateorian mukaisen esisopimuksen, jonka kirjoittaja ikään kuin rikkoo aloittaessaan uutisen myönteisillä kuvailuilla.

Kun jutussa käsitellään avioliittolakia, tekstissä on käytetty mielenkiintoista sana *edelleen*kään. Tällä *kään*-päätteellä kirjoittaja ottaa tietoisesti tai tiedostamattomasti kantaa siihen, että avioliitto pitäisi kuulua kaikille. Tuo ajatus on kuitenkin hyvin piilossa rivien välissä. *Kään*-päätte muuttaa uutistekstin luonteen hetkeksi subjektiivisempaan suuntaan juuri sen vuoksi, että kirjoittajan itsensä ääni sekä mielipiteet saavat tilaa tekstissä.

Eija Nivalan äidillistä ajattelutapaa tuodaan esille, kun hän vetoaa toimineensa tilanteessa sydäntään kuunnellen, kuten aina omien lastensa kohdalla. Tällä halutaan herättää lukijoissa ymmärrystä. Äitiyttä käytetään uutisessa voimakkaana argumenttina, sillä käsite on maailmanlaajuisesti käsitetty hyvin voimallisena käsitteenä. Äidille oman lapsen hyvinvointi on kaikista tärkein asia, joten miksi hänen täytyisi toimia sitä vastaan? Tämän kysymyksen kirjoittaja kysyy uutistekstin argumenttien välityksellä.

Kommentoidessa kirkon tulevaisuutta avioliittokäsityksen ja siihen liittyvien ohjeistuksien kannalta, kirkon toimintaa ja päätöksentekoa kuvataan monimutkaisena. Tällä luodaan kuvaa aikaa vievästä prosessista. Prosessin hitautta kuvattaessa voidaan sen ajatella olevan eräänlainen potku takamukselle kirkon suuntaan, sillä Eija Nivalan päästessä ääneen hän toivoo kirkon muuttavan kantansa ”jotenkin toivon, että piispat jollain tavalla voisivat päätyä ohjeistukseen” -kommentillaan.

Nivala vetoaa uutisen lopussa tehokkaasti kirkon työntekijöitä toimimaan aiheen tiimoilla. Hän kertoo toivovansa piispojen saavan aikaan selkeämmän ohjeistuksen. Hän kehottaa papistoa toimimaan nykyistä ohjeistusta vastaan lauseella, joka kuulostaa kuin Hollywood-elokuvan käsikirjoituksesta tai vaikutusvaltaisen puhujan puheesta kopioidulta: ”Joskus maailma menee eteenpäin toimimalla.”

Uutisen luonnetta tarkastellessa on helppo havaita siinä korostuva informaatiomoodi. Informaatiomoodin tunnistaa suhteellisen neutraalista uutiskielestä, jonka perimmäinen tarkoitus on välittää tietoa tapahtuneesta. Nikulan uutistekstissä lukijaa informoidaan perinteisen uutisen tapaan ja in-

formaatiomoodin tunnistaa esimerkiksi avioliittokäsityksen monitulkintaisuudesta kertovassa kapaleessa. ”Kirkon avioliittokysymykset tuovat esiin luterilaisten erilaiset tulkinnat Raamatusta ja erilaiset käsitykset esimerkiksi ihmisyydestä. Asiaan liittyy myös vahvoja tunteita.”

Attraktiomoodin ja tarinankerronta-moodin ilmentyvyyttä Nikulan uutistekstissä on puolestaan hieman haastavampi tutkia, sillä ne eivät korostu informaatiomoodin kaltaisella selkeydellä. Siitä huolimatta aineistosta on havaittavissa piirteitä näistä moodeista. Attraktiomoodi ilmenee tekstissä muun muassa jutun otsikoinnissa. *Ylivieskan kirkkoherra Eija Nivala vihki poikansa avioliittoon kirkon avioliittokäsityksen vastaisesti: ”Joskus maailma menee eteenpäin toimimalla”* – otsikko paljastaa piilotetun attraktion siihen nostetun sitaattilainauksen vuoksi. *Joskus maailma menee eteenpäin toimimalla* on muutoksenhaluinen ja voimakas ilmaus, joka on nostettu uutiseen oletukseni mukaan houkuttelevuuden vuoksi. Se itsessään ja etenkin kirkkoherran lausumana luovat attraktiivisen kontekstin, joka vetää puoleensa niin samanmielisiä kuin myös eri tavalla ajattelevia.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Ennen varsinaisia johtopäätöksiä kerron vielä tutkimusaineistojeni eroista, sillä se tietystä mielessä vaikuttaa niistä tehtyihin johtopäätöksiin. Kuten ohimennen mainitsinkin analyysi-pääluvussa, aineistona käyttämäni Ylen ja Ilta-Sanomien jutut olivat tyyliältään enemmän ilmiöjuttuja, jotka pureutuivat yhteiskunnallisesti aiheeseen tapausesimerkin kautta. Luonnollisesti siitä syystä näissä kahdessa aineistossa oli havaintojeni mukaan selkeämmin nähtävillä retorisia keinoja kuin Kalajokilaakson uutisessa.

Ennako-oletuksena tutkimustyölleni oli se, että tulen löytämään uutisista runsaasti retorisia keinoja, joilla lukijalle pyritään argumentoimaan tapausta. Uskoin myös, että suurten medioiden ja pienen paikallislehden uutisoinnissa on eroavaisuuksia. Kaikille aineistoille oli yhtäläistä se, että ne oli kirjoitettu sateenkaariavioliittoja tukevasta näkökulmasta. Tämä oli nähtävissä juttujen luonteesta ja pienistä kielellisistä ratkaisuista.

Tarkastelemassani Ylen jutussa luonnollisuus oli kantavana argumenttina koko tekstin ajan. Luonnollinen asia -niminen juttu alkoi luonnollisuuteen vetoavilla argumenteilla ja juttu päättyi myös samankaltaisiin perusteluihin. Luonnollisuus oli läsnä myös muissa aineistoissani, mutta Ylen jutussa argumentointi oli käytännössä rakennettu luonnollisuusnäkökulma edellä. Lisäksi juttu oli luonteeltaan lempeän asiallinen eli attraktiivisiksi tunnistettavien argumenttien seasta on selkeästi nähtävissä uutismainen ja asiallinen sävy.

Omien havaintojeni mukaan rikkainta sekä voimakkainta retoristen keinojen käyttöä oli Samppa Raution kirjoittamassa Ilta-Sanomien jutussa. Tekstissä oli havaittavissa selkeimmin tietoisia sanavalintoja, kuten esimerkiksi ryöpytellä, jotka loivat lukijalle tietynlaisen mielikuvan. Jutun lopussa myös vedottiin koskettavasti siihen, kuinka lopulta rakkaus on suurempi asia kuin mikään muu. Jutun luonteessa korostui attraktiivisuus, mikä näkyi muun muassa huomiota herättävien sanavalintojen ja sitaattinostojen kautta. Jutussa aihetta myös lähestyttiin yhteiskunnallisemmasta näkökulmasta, mikä kertoo jutun halusta herättää yhteiskunnallista keskustelua.

Kalajokilaaksossa julkaistussa uutisessa oli havaittavissa samankaltaisia retorisia keinoja kuin muissa aineistoissani, vaikka se ei ollut sisällöltään yhtä laaja. Se oli kirjoitettu kuitenkin hieman maltillisempaan sävyyn. Se sai minut pohtimaan, uskaltaako paikallislehti uutisoida tapauksesta

yhtä rohkeasti kuin suuremmat mediat, varsinkin silloin, kun ottaa huomioon tapauksen herättämän voimakkaan keskustelun alueella. Paikallismedian ollessa lähempänä asianomaisia saattaa se aiheuttaa painetta uutisoida maltillisemmin, kun taas suurten medioiden voidaan katsoa olevan suuria, kaukaisia instituutioita, joilta voi odottaa ja jopa olettaa kantaaottavampaa sävyä uutisoinnissa. Yksi työni tavoitteista olikin selvittää, vaikuttaako median suuruus uutisoinnin sävyyn. Näiden aineistojen perusteella uskallankin väittää, että sävyeroja suurten ja pienten medioiden on huomattavissa. Jo tarkastelemieni juttujen otsikoinneissa tyylliset erot tulevat esille. Ylen ja Ilta-Sanomien otsikot *Luonnollinen asia* ja *Suurin niistä on rakkaus* erottuvat Kalajokilaakson uutismaisesta otsikosta selvästi. Myös teksteistä itsessään pystyi havaitsemaan rohkeampia argumentteja, muun muassa aiemmin mainitsemastani luonnollisuusnäkökulmasta.

Journalistisesti edellä mainitsemani tilanne on tietystä mielessä ongelmallinen, sillä tapauksen maantieteellinen sijainti ei pitäisi vaikuttaa siihen, miten media siitä uutisoi. Ihanteellisessa tilanteessa paikallisesta tapauksesta mediat uskaltavat uutisoida mistä kulmasta tahansa riippumatta siitä, kuinka iso tai mihin median toiminta sijoittuu. En väitä, että tällainen ilmiö on jokaisessa keskustelua herättävässä juttuaiheessa muuttumaton vakio, mutta epäilen vahvasti tutkimusanalyysiini sekä omakohtaisiin työkokemuksiini vedoten, että tällaisia kysymyksiä toimituksissa varmasti käydään läpi julkaisusävyyn liittyen.

Tietystä mielessä ajattelen suurten ja pienten medioiden uutisoinnin erojen johtuvan käytettävissä olevista resursseista. Suurilla mediataloilla on luonnollisesti käytettävissä enemmän niin henkilö- kuin rahallisia resursseja, joten aikaa vievämpien juttujen tekeminen on heille vaivattomampaa kuin muutaman ihmisen voimalla pyörivälle paikallislehdelle. Uskoisin, että paikallislehdissä oltaisiin innolla tekemässä enemmän laajoja feature-juttuja, mutta surullisen useasti resurssien rajallisuus tulee esiin.

Yhteenvedoksi todettakoon, että sateenkaariavioliittojen vihkimisistä uutisoidessa uutisteksteissä käytetään retorisia keinoja hyödyksi. Jokaisessa aineistossani argumentoitiin samankaltaisilla keinoilla, mutta hieman erilaisilla aspekteilla ja laajuuksilla. Ilta-Sanomien jutussa retoristen keinojen tyyli ja runsaus kieliä iltapäivälehtimäisestä tyylistä, jolla pyritään koskettamaan lukijaa. Ylen jutussa luodaan myös koskettavaa ilmapiiriä, mutta lukijaa pyritään vakuuttamaan ennen kaikkea luonnollisuudella. Kalajokilaakson uutisessa argumentoitiin samanlaisin retorisin keinoin, mutta maltilli-

semmin. Luonteeltaan niissä esiintyy niin informoivuutta, attraktiivisuutta ja tarinankerronnallisuutta kuitenkin siten, että ne korostuvat eri tavoin jutuissa. Kirjoittaja asettuu joka jutussa joko tietoisesti tai tiedostamattomasti asianomaisten puolelle.

LÄHTEET

Aslama 2005. Tietoisku, tarina vai nähtävyys? Suomalaisen televisiojournalismin moodeista. Media&viestintä. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62572>.

Encyclopaedia Judaica 2007. Macmillan Reference USA.

Finder. Media: Yleisradio Oy. Hakupäivä 16.11.2023.

<https://www.finder.fi/Televisiokanavat+digikanavat/Yleisradio+Oy/Helsinki/yhteystiedot/212721>.

Finlex 2002. Laki Yleisradio Oy:stä 492/2002. Hakupäivä 16.11.2023.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931380>.

Finlex 1987. Avioliittolaki 411/1987. Hakupäivä 26.1.2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234>.

Goldschmied 2005. The Underdog Effect: Definition, Limitations and Motivations. Why Do We Support Those at a Competitive Disadvantage? Hakupäivä 20.3.2024. <https://digitalcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3898&context=etd>.

Helsingin sanomain säätio 2022. Ilta-Sanomat 90.vuotta – Eilen, tänään ja huomenna. Merkkiin.fi. Hakupäivä 25.2.2024. <https://merkkiin.fi/nayttelyt/ilta-sanomat-90-vuotta-eilen-tanaan-ja-huomenna/#:~:text=Nelisivuinen%20Ilta%20Sanomat%20ilmestyi%20aluksi,avattiin%20ensimmäiset%20lehden%20kotisivut%201996>.

Hennepin Healthcare 2023. Why is the LGBTQ symbol a rainbow? Hakupäivä 15.11.2023.

<https://www.hennepinhealthcare.org/blog/why-is-the-lgbtq-symbol-a-rainbow/>.

Hillagroup.fi 2024a. Hilla Julkaisut: Kalajokilaakso. Hakupäivä 6.2.2024 <https://hillagroup.fi/palvelumme/hilla-julkaisut/>.

Hillagroup.fi 2024b. Keitä olemme? Hakupäivä 6.2.2024. <https://hillagroup.fi/meista/keita-me-olemme/>.

Ilta-Sanomat & STT 28.11.2014. Näin kukin kansanedustaja äänesti tasa-arvoisesta avioliitolaista. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 16.11.2023. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000000841827.html>.

Jaakkola 2013. Hyvä journalismi: käytännön opas kirjoittajalle. Helsinki: Kansanvalistusseura.

Kankaanpää, Jenni 2024. Päätoimittaja. Kalajokilaakso. Sähköpostihaastattelu 6.2.2024.

Kantola, Moring, Väliaverronen 1998. Media-analyysi: tekstistä tulkintaan. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.

Kerner 2021. What is Facebook? TechTarget. Hakupäivä 15.11.2023. <https://www.techtarget.com/whatis/definition/Facebook>.

Keränen 2023. Yliveskan kirkkoherra Eija Nivala päätyy ”piispan kaitsentaan” poikansa vihkimisestä. Kalajokilaakso. Hakupäivä 16.11.2023. <https://www.kalajokilaakso.fi/artikkeli/kirkkoherra-eija-nivala-paatyy-piispan-kaitsentaan-poikansa-ja-taman-miehen-vihkimisesta>.

Kotimaisten kielten keskus 2021. Suomen etymologinen sanakirja: attraktio. Hakupäivä 12.3.2024. https://kaino.kotus.fi/suomenetymologinensanakirja/?p=article&etym_id=ETYM_f63efdfbb6f1685ae3a0b30367c5f743&word=attraktio&list_id=2075.

Kunelius 1998. Viestinnän vallassa: Johdatusta joukkoviestinnän kysymyksiin. Porvoo; Juva; Helsinki: Werner Söderholm Osakeyhtiö.

Kuosmanen, Leinonen & Leino 2023. Suomi on queer: Hiljaisuus ei ole merkki siitä, että meitä ei ole olemassa. Hakupäivä 15.3.2024. <https://areena.yle.fi/1-66699925>.

Kurki 2019. Totuus teki vapaaksi. Books on Demand.

Kuutti 2012. Mediasanasto. Jyväskylä: MediaDoc Oy.

Kylätasku 2024. Piispainkokous ehdotta kirkolle kahden avioliittokäsityksen mallia – ”Toivon, että tämä olisi myös kirkolliskokouksen päätös”, sanoo arkkipiispa Tapio Luoma. Kirkko ja kaupunki. Hakupäivä 4.4.2024. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/piispainkokous-ehdottaa-kirkolle-kahden-avioliittokäsityksen-mallia-toivon-etta-tama-olisi-myos-kirkolliskokouksen-paatos-sanoo-arkki-piispa-tapio-luoma>.

Meta 2021. Introducing Meta: A Social Technology Company. Hakupäivä 15.11.2023. <https://about.fb.com/news/2021/10/facebook-company-is-now-meta/>.

Minilex 2015-2023. Mikä on avioliitto? Hakupäivä 15.11.2023. <https://www.minilex.fi/a/mikä-on-avioliitto>.

Online etymology dictionary 2020. Information. Hakupäivä 12.3.2024. https://www.etymonline.com/word/information#etymonline_v_6460.

Opetushallitus 2024. Aksios – opettajan aineisto. Hakupäivä 13.3.2024. <https://www.oph.fi/fi/oppi-materiaali/aksios/aksios-3/1-tutustun-raamattuun>.

Poikola, Kola & Hintikka 2010. Julkinen data – johdatus tietovarantojen avaamiseen. Liikenne- ja viestintäministeriö. Hakupäivä 13.3.2024. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/78202>.

Raamattu.fi. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Hakupäivä 13.3.2024. <https://www.raamattu.fi/raamattu/KR92/1CO.13>.

Rautio 2023. Suurin niistä on rakkaus. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 19.10.2023. <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009657375.html>.

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Hakupäivä 16.11.2023. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_5.html.

Sanastokeskus 2017. Tietotekniikan termitalkoot: sosiaalinen media; yhteisöllinen media. Hakupäivä 18.2.2024. <https://sanastokeskus.fi/tsk/fi/termitalkoot/haku-266.html>.

Sanoma.fi. Tuotteet ja brändit: Ilta-Sanomat. Hakupäivä 12.1.2024. <https://www.sanoma.fi/mita-teemme/tuotteet-ja-brandit/>.

Sanoma Media Finland 2023. Tuotteet ja brändit: Ilta-Sanomat. Hakupäivä 16.11.2023. <https://www.sanoma.fi/mita-teemme/tuotteet-ja-brandit/>.

Seta 2023. Sateenkaarisanasto: Queer. Hakupäivä 13.3.2024. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sateenkaarisanasto/>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023a. Aamenesta öylättiin – kirkon sanasto: Kirkkoherra. Hakupäivä 15.11.2023 <https://evl.fi/sanasto/kirkkoherra/>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023b. Aamenesta öylättiin – kirkon sanasto: Raamattu. Hakupäivä 14.3.2024. <https://evl.fi/sanasto/raamattu/>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023c. Tietoa kirkosta: Kirkolliskokous. Hakupäivä. 15.11.2023. <https://evl.fi/tietoa-meista/kirkon-organisaatio/paatoksenteko-kirkossa/kirkolliskokous/>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023d. Aamenesta öylättiin – kirkon sanasto: Avioliittoon vihkiminen. Hakupäivä 18.12.2023. <https://evl.fi/sanasto/avioliittoon-vihkiminen/>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2023e. Pinnalla nyt: Avioliittolaki ja kirkko. Hakupäivä 15.11.2023. <https://evl.fi/uutishuone/pinnalla-nyt/avioliitto/>.

Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2024. Aamenesta öylättiin – kirkon sanasto: Seurakunta. Hakupäivä 28.3.2024. <https://evl.fi/sanasto/seurakunta/>.

Tieteen termipankki 2022. Uskontotiede: Herätysliike. Hakupäivä 15.11.2023. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Uskontotiede:herätysliike#:~:text=Määritelmä%20sosiaalinen%20liike%2C%20jonka%20syntyyn,hengellistä%20uudistumista%20ja%20havahtumisen%20kokemusta.>

Tieteen termipankki 2024. Oikeustiede: seurakunta. Hakupäivä 26.1.2024. <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:seurakunta#:~:text=Seurakunta%20on%20kreikaksi%20εκκλησία%2C%20ekklēsia,yksikköä%20tai%20siihen%20kuuluvien%20kokoontumista.>

Tilastokeskus 2024. Kuntien avainluvut: Ylivieska. Hakupäivä 10.1.2024. <https://www.stat.fi/tup/alue/kuntienavainluvut.html#?year=2023&active1=KU977.>

Tuulentie 19.9.2011. Luentomateriaali: ”Retoriikka-analyysi laadullisen tutkimuksen lähestymistapana”. Lapin yliopisto. Hakupäivä 23.3.2024.

Uutismedian liitto 2024. Juttutyypit.fi: feature-juttu. Hakupäivä 18.2.2024. [https://juttutyypit.fi/juttutyypit/featurejuttu/.](https://juttutyypit.fi/juttutyypit/featurejuttu/)

Ylivieskan seurakunta. Info ja asiointi: Tietoa Ylivieskan seurakunnasta ja asioinnista. Hakupäivä 15.11.2023. <https://www.ylivieskanseurakunta.fi/info-ja-asiointi.>

Vuori 2021. Retoriikan analyysi. Tietoarkisto. Hakupäivä 16.11.2023. [https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettiset-metodologiset-viitekehykset/retoriikan-analyysi/.](https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/teoreettiset-metodologiset-viitekehykset/retoriikan-analyysi/)

Yle.fi 2015. Usein kysyttyä: Ylen historia. Hakupäivä 4.4.2024. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/01/11/ylen-historia.>

Yle.fi 2024a. Mitä on Ylen julkinen palvelu? Hakupäivä 18.3.2024. <https://yle.fi/aihe/s/yleisradio/julkinen-palvelu.>

Yle.fi 2024b. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2024. Hakupäivä [18.3.2024.](https://yle.fi/aihe/s/10006087.)

Ylivieskan Elinvoimapaalvelut 2023. Tuo yrityksesi Ylivieskaan. Hakupäivä 13.12.2023. [https://ylivieskanelinvoima.fi/palvelut/tuo-yrityksesi-ylivieskaan/.](https://ylivieskanelinvoima.fi/palvelut/tuo-yrityksesi-ylivieskaan/)

Ylivieskan kaupunki 2024. Ylivieska ennen ja nyt. Hakupäivä 10.1.2024. <https://www.ylivieska.fi/yli-vieska-ennen-ja-nyt/>.

AINEISTO

Virranniemi 2023. Luonnollinen asia. Yle.fi. Hakupäivä 19.10.2023.

<https://yle.fi/a/74-20036529>

Rautio 2023. Suurin niistä on rakkaus. Ilta-Sanomat. Hakupäivä 19.10.2023.

<https://www.is.fi/kotimaa/art-2000009657375.html>

Nikula 2023. Ylivieskan kirkkoherra Eija Nivala vihki poikansa avioliittoon kirkon avioliittokäsityksen vastaisesti: ”Joskus maailma menee eteenpäin toimimalla”. Kalajokilaakso. Hakupäivä 19.10.2023.

<https://www.kalajokilaakso.fi/artikkeli/ylivieskan-kirkkoherra-eija-nivala-vihki-poikansa-avioliittoon-kirkon-avioliittokäsityksen-vastaises?hashed=1701172688079>

LIITTEET